

PARTNER/FORSK

2023-10-31

U2023/01467

23/001124

Till u.registrator@regeringskansliet.se

Sidas synpunkter på regeringens forskningspolitik

Som svar på regeringens inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens kommande forsknings- och innovationsproposition, daterad 2023-06-27, lämnar Sida följande synpunkter och förslag för att stärka svensk forskning ur ett utvecklingsperspektiv.

- Svensk forskning är del av det globala forskningssystemet, vars syfte är att lösa gemensamma globala utmaningar. Det biståndsfinansierade forskningsstödet ingår i detta system.
- Svensk forskning och svensk innovationsförmåga stärks av det biståndsfinansierade forskningsstödet.
- Sverige bör ta vara på de relationer som det biståndsfinansierade forskningsstödet byggt upp.
- Det kan behövas särskilda stöd för att uppmuntra forskningssamarbeten mellan Sverige och dessa länder i länder där utvecklingssamarbetet fasats ut.
- Svenska forskningsfinansiärer bör i vissa utlysningar ha möjlighet att finansiera forskare i andra länder, särskilt forskare från de minst utvecklade och lägre medelinkomstländer, till ömsesidig nytta.

Målsättningen för svensk forskningspolitik är att Sverige ska vara en framstående kunskapsnation. För det krävs en internationell mobilisering av kunskap. Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet rör utveckling i världens *alla* länder. Geopolitiska motsättningar, energikris och demokratisk tillbakagång påverkar Sverige direkt och indirekt. Fattiga länders kapitalbehov binder ihop internationella finansmarknader och näringsliv. Epidemier och antibiotikaresistens hänger samman med svagheter i fattiga länders hälsosystem och jordbruk, med konsekvenser också i andra delar av världen. Klimatförändringar, krig och konflikter driver människor på flykt, med stora globala påfrestningar.

Det biståndsfinansierade forskningsstödet bidrar till internationaliseringen av svensk högskola. Utvecklingsforskningen, eller "utvecklingssamarbete inom forskning för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling", styrs av en särskild regeringsstrategi, med fyra mål. Sida har ansvar för de första tre: 1) stärkt forskningskapacitet och hållbara forskningsmiljöer, 2) stärkt global, regional och nationell forskning av relevans för minst utvecklade länder och regioner och 3) stärkt genomslag för forskning av relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling.

Samarbeten med forskare från de minst utvecklade länderna stärker svensk forskning på flera sätt. Forskare i dessa länder identifiera relevanta problem och utveckla tillämpningar som tas vidare i produktiva forskningssamarbeten. Dessa samarbeten möjliggör också uppbyggnad av och tillgång till databaser som öppnar för nya forskningsprojekt.

Svenska lärosäten engageras i Sidas forskningsstöd genom att doktorander tillbringar delar av sin forskarutbildning i Sverige. Forskare i Sverige involveras som handledare och i gemensamma forskningsprojekt, vilket ofta leder till mer långsiktiga samarbeten. Dessa samarbeten, tillsammans med annan forskning som stöds inom utvecklingssamarbetet, stärker svensk forskning på viktiga områden. Ett aktuellt exempel är svensk expertis om afrikansk svinpest, som delvis har utvecklats tack vare biståndsfinansierad forskning i Uganda.

Det fjärde målet inom strategin för utvecklingssamarbete inom forskning, ”stärkt svensk forskning av hög kvalitet och särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling”, styr Vetenskapsrådets anslag från utvecklingssamarbetet. Den forskning som stöds görs ofta i samarbete med forskare i de minst utvecklade länderna.

Det finns ett särskilt värde för Sverige att vårda de relationer som det svenska utvecklingssamarbetet inom forskning byggt upp, både för fortsatt forskning, för investeringar och för näringslivsutveckling. Ett exempel är det *Centre of Excellence for Sustainable Health* som forskare vid Karolinska institutet och Makerereuniversitetet i Uganda bildat för att utveckla forskning och innovationer, när tjugo års forskningssamarbete fasats ut. Ett annat är hur EU uppmuntrar Sverige och Rwanda att ta vara på nya EU-medel för läkemedelsforskning och vaccintillverkning, på basis av vad svenskt forskningssamarbete hittills åstadkommit i Rwanda.

Det kan emellertid vara svårt att upprätthålla samarbeten mellan forskare i Sverige och i länder med svaga forskningssystem. Det kan behövas särskilda stöd för att uppmuntra forskningssamarbeten mellan forskare i länder där Sverige nyligen fasat ut det biståndsfinansierade forskningsstödet. Ett sådant förslag lämnas också av den nyligen presenterade utredningen om en ny myndighetsstruktur för forskning och innovation (SOU 2023:59).

Det är dessutom ofta svårare för forskare från svaga forskningsmiljöer att konkurrera om internationella forskningsmedel, jämfört med forskare från mer mogna forskningsnationer. Svenska forskningsfinansiärer bör därför i vissa utlysningar kunna finansiera forskare också i andra länder, särskilt forskare från de minst utvecklade och lägre medelinkomstländer. Aktuella områden för sådan finansiering är bland annat energi, tropiska sjukdomar, hållbart samhällsbyggande, vatten och sanitet, arbetsliv, utmaningsdriven innovation samt antibiotikaresistens.

Det övergripande syftet för dessa kompletterande finansieringsformer är att bevara goda relationer och fortsätta att stärka forskning i Sidas samarbetsländer och i Sverige.